

...

Fővárosi Ítéltábla

10.Gf.40.059/2021/5.

A Fővárosi Ítéltábla az ügyvédi iroda (Cím3, ügyintéző: ügyvéd1 ügyvéd) által képviselt Felperes1 (Cím1.) felperesnek jogtanácsos kamarai jogtanácsos által képviselt Alperes1 (Cím2) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2021. január 25. napján meghozott 9.G.40.199/2019/31. számú ítélete ellen a felperes részéről 32. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 28.590 (Huszonnyolcezer-ötszázkilencven) forint másodfokú perköltséget;

a meg nem fizetett 91.500 (Kilencvenegyezer-ötszáz) forint fellebbezési illetéket a felperes illetékmentessége folytán az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A felperes keresetében az alperessel 2007. április 23-án megkötött devizaalapú kölcsönszerződés árfolyamkockázat viselését korlátlanul a fogyasztó felperesre hárító szerződési feltétele tisztességtelenségéből fakadó érvénytelenségének a megállapítását, jogkövetkezményként a szerződés érvényessé nyilvánítását, valamint az alperes 1.206.440 forint túlfizetés visszatérítésére kötelezését kérte. Érvelése szerint az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségének jogkövetkezménye, hogy az kiesik a szerződésből, így a felperes az árfolyamkockázat viselésére egyáltalán nem köteles. Álláspontja szerint ez az értelmezés vezethető le az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-154/15., C-307/15. és C-308/15. számú egyesített ügyekben hozott döntéséből, valamint a C-269/19. számú előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletből, ami szerint a

nemzeti bíróság a tisztességtelen feltételek tartalmát nem módosíthatja, míg a kockázat megosztásán alapuló, továbbá a BUBOR + kamatfelár alkalmazásával elvégzett elszámolás egyaránt szerződésmódosítást eredményezne. Előadása szerint az árfolyamkockázat folyósítási árfolyamhoz képesti 20%-ban való maximalizálása esetén az alperes felé 122.174 forint tartozása áll fenn.

[2] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Álláspontja szerint a Kúria Konzultációs Testületének 2019. júniusi állásfoglalása alapján a felperes elszámolása nem alkalmazható, mert az árfolyamkockázat csak akkor hagyható figyelmen kívül, ha az ügyleti kamat megfelelően korrigálásra kerül. Érvéle szerint a BUBOR + kamatfeláras elszámolás a helytálló, ami mellett a felperes fennálló tartozásának összege 1.153.085 forint, aminek megfizetésére kérte a felperest kötelezni.

[3] A Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.610/2018/7-II. számú 2019. április 9-én jogerős közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés érvénytelen, erre tekintettel a felperest megilleti az a jog, hogy a kölcsönszerződés érvénytelenségéből eredő jogkövetkezmények alkalmazását kérje.

[4] Az elsőfokú bíróság az ezt követően meghozott ítéletével a peres felek között 2007. április 23. napján szerződés neve. számon létrejött kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy a svájci frank-forint átváltási árfolyamot 179,48 forintban maximalizálta, kötelezte a felperest az alperesnek 15 napon belül 122.174 forint megfizetésére, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte továbbá az alperest az államnak külön felhívásra 101.775 forint le nem rótt kereseti illeték megtérítésére és rendelkezett arról, hogy a le nem rótt illetékből fennmaradó 101.775 forintot az állam viseli, valamint, hogy a peres felek az ezt meghaladó költségeiket maguk viselik.

[5] Az ítélet indokolása szerint a jogerős közbenső ítélettel megállapítottan érvénytelen kölcsönszerződést az elsőfokú bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 237. § (2) bekezdése alapján akként nyilvánította érvényessé, hogy a deviza-forint átváltási árfolyamát maximalizálta a szerződésben rögzített kamatmérték forintosítási fordulónapig történő érintetlenül hagyásával. Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel a szerződés főszolgáltatására vonatkozó rendelkezés, melynek tisztességtelensége a teljes szerződés érvénytelenségét eredményezi, mert e szerződési feltétel elhagyásával a szerződést nem lehet teljesíteni. Erre tekintettel a felperes érvelésével ellentétben a bíróságnak nem az árfolyamkockázat figyelmen kívül hagyásával kellett az elszámolást elvégezni, hanem a rPtk. 237. § (2) bekezdése alapján eljárva kellett az érvénytelenség jogkövetkezményét levonni, azaz az érvénytelenség okát megszüntetni, ami nem minősül szerződésmódosításnak. A perbeli esetben a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányának fennmaradása érdekében az egyik lehetséges mód a deviza-forint átváltási árfolyam maximalizálása. Az érvényessé nyilvánítás alperes által hivatkozott módszere, a BUBOR + kamatfeláras elszámolás nem alkalmazható, mert ebben az esetben a fogyasztó felperes fizetési kötelezettsége az eredeti szerződéshez képest lényegében nem vagy csak

csekély mértékben változna. A tisztességtelen szerződési feltételek megállapításához fűződő fogyasztóvédelmi célra tekintettel nem tartotta elfogadhatónak, hogy a szerződés érvényessé nyilvánítását követően a felperest ugyanolyan fizetési kötelezettség terhelje, mint ami a tisztességtelen szerződési feltétel alapján terhelte volna, hiszen ebben az esetben a feltétel tisztességtelenségéből eredő jelentős egyenlőtlenség továbbra is fennmaradna.

[6] A felperes által viselendő árfolyamkockázat maximált mértékét mérlegeléssel határozta meg, mivel, hogy az MNB a svájci frank vonatkozásában nem határozott meg sem irányadó forint-középárfolyamot, sem pedig intervenció sávokat, ugyanakkor az infláció jelenségével az átlagos fogyasztó tisztában volt, de annak adatait nem ismerhette. A svájci frank alapú hitel esetén kiindulópont lehet a lakóingatlanok kényszerértékesítésének rendjéről szóló 2011. évi LXXV. törvényben meghatározott 180 forint/svájci frank árfolyam, figyelembe vehető továbbá a 2014/17/EU irányelv 23. cikkében meghatározott 20%-os árfolyamkockázat, mert ezt az Európai Unió jogalkotója is olyannak tekinti, melyet a fogyasztó tájékoztatás hiányában is viselni köteles. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az árfolyamkockázatból eredő fizetési kötelezettség 20-80%-os, a fogyasztóra kedvezőbb megosztása indokolt, aminek folytán a felperes a folyósításkori árfolyamra (149,57 forint/svájci frank) figyelemmel 179,8 forint/svájci frank árfolyamig köteles viselni az árfolyamváltozásból eredő terheket.

[7] Kitért arra, hogy a peres felek között csak az elszámolás metodikájában volt vita és a bíróság a felperes számítását tartotta alkalmazhatónak, mert az alperes által kifogásolt költség és késedelmi kamat tételekre tekintettel elvégzett újabb számítást az alperes már csak általánosságban vitatta, ami nem volt alkalmas a felperesi számítások kétségessé tételére. Az alperes vitatásából ugyanis nem lehetett megállapítani, hogy a felperes elszámolásának mely tételét tartja helytelennek és mi a felperesi metodika szerinti helyes összeg, ezért az elsőfokú bíróság a felperes elszámolásából kiindulva megállapította, hogy a szerződés kötéséhez képest 20 %-ban maximált árfolyamváltozás figyelembevételével a felperesnek 122.174 forint tartozása maradt fenn, aminek megfizetésére kötelezte.

[8] A felperes fellebbezésében kérte az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, a teljesítésre előírt árfolyam 149,57 forint/svájci frank értékben való meghatározását és az alperes kötelezését 1.143.524 forint megfizetésére, valamint marasztalását a perköltségben.

[9] Jogorvoslati kérelmét azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság által alkalmazott módon való érvényessé nyilvánítás a szerződés rPtk. 241. §-a szerinti módosítása, miközben a tisztességtelenség rPtk. 209/A. § (2) bekezdése szerinti jogkövetkezménye, hogy a tisztességtelen feltétel kiesik a szerződésből, ami független attól, hogy ennek folytán a rPtk. 239. § (2) bekezdése szerint az egész szerződés megdől-e vagy sem. A tisztességtelen szerződési feltétel a fogyasztót nem köti, ezért a bíróságnak a szerződést úgy kell érvényessé nyilvánítania, hogy a kölcsön folyósításakor hatályos árfolyam mellett kell a feleknek elszámolniuk. Ellenkező esetben a fogyasztó kedvezőtlenebb, míg a pénzügyi szolgáltató kedvezőbb helyzetbe kerül azzal, hogy a teljes szerződés érvénytelen, ahhoz képest, mintha a szerződés csak részben lenne érvénytelen, ami jogellenes helyzetet teremt. Megismételte az elsőfokú eljárásban előadott érvelését és kiemelte, hogy az EUB a C-269/19. számú, továbbá

a C-154/15., C-307/15. és C-308/15. számú egyesített ügyekben meghozott, a nemzeti bíróság számára kötelező előzetes döntéshozatali ítéleteiben végérvényesen eldöntötte azt a kérdést, hogy a tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazása nyomán előállt egyensúlytalan helyzetet miként kell helyreállítani. Az EUB szerint a nemzeti bíróság nem jogosult a tisztességtelen feltétel tartalmának módosítására, mert ez nem tartja vissza a pénzügyi szolgáltatót attól, hogy a fogyasztóknak kínált szerződésekben tisztességtelen kikötéseket alkalmazzon. A tisztességtelen szerződési feltételt úgy kell tekinteni, mint ami nem is létezett, az a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást, ezért a tisztességtelenség bírósági megállapításának azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne. Az EUB ítéleteiből következően tehát a felperest olyan helyzetbe kell hozni, mintha a tisztességtelen szerződési feltétel nem szerepelt volna a szerződésben, aminek az árfolyamkockázatból eredő fizetési kötelezettség figyelmen kívül hagyásával elvégzett elszámolás felel meg. Amennyiben a tisztességtelen szerződési feltételen alapuló kockázat megosztásra kerül, az az EUB töretlen ítélkezési gyakorlata szerint tilalmazott szerződésmódosítással egyenértékű.

[10] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult, utalva a döntés helyes indokaira.

[11] Az elsőfokú eljárásban kifejtett álláspontját megismételte és hangsúlyozta, hogy a szerződés érvénytelensége esetén nem lehetséges olyan elszámolási mód, ami a devizaalapú kölcsönre megállapított ügyleti kamattal számol, de az árfolyam-kockázat viselésének kötelezettségét teljesen figyelmen kívül hagyja. Abban az esetben, ha kirovó pénznemre a forint válik, a bíróságnak az ügyleti kamat mértékét az adott pénznemre irányadó kamatszint és kamatfelár alapulvételével kell módosítania annak érdekében, hogy a felek jogviszonyában ne alakuljon ki feltűnő értékaránytalanság. Az elsőfokú bíróság által választott, az árfolyamkockázat maximalizálásában álló elszámolást az alperes elfogadta, amihez képest a felperes elszámolása értékaránytalansághoz vezet. A felperes elsőfokú eljárásban előterjesztett számítása egyébként is értelmezhetetlen, hiszen abban MNB árfolyamokat és svájci frank összegeket tüntetett fel, amelyek irrelevánsak akkor, ha a felperes szerint semmilyen árfolyamkülönbség fizetési kötelezettség nem terheli. Ekként a fellebbezési kérelemben foglalt, a szerződés teljesítésére előírt árfolyam 149,57 forint/ svájci frank értékben történő meghatározása sem értelmezhető, a fellebbezésben megjelölt marasztalási összeg pedig nem bizonyított, hiszen a felperes elsőfokú eljárásban előterjesztett keresete ettől eltérő összeg megfizetésére irányult.

[12] A felperes Gf/4. sorszámú beadványában a fellebbezési ellenkérelem kapcsán kiemelte, hogy a fellebbezésben megjelölt marasztalási összeg az elsőfokú eljárásban előterjesztett, az EUB fellebbezésben is megjelölt ítéleteinek megfelelően elkészített elszámoláson alapul, az eltérés csak abban áll, hogy az elsőfokú eljárásban megjelölt további 62.917 forint kamatkövetelést már nem érvényesíti. Az alperes az elsőfokú eljárásban sem a felvételtkor árfolyamként megjelölt 149,57 forint/svájci frank árfolyam helyességét, sem pedig az ennek alapján készített számszaki levezetés helyességét érdemben nem vitatta, csupán az elszámolás elveit. Az az alperesi elszámolásból következő érvelés, amely szerint az érvénytelen devizaalapú kölcsönszerződést érvényes forintszerződésként kellene elszámolni, olyan szerződésmódosítás, ami az uniós jog és az EUB ítélkezési gyakorlata szerint is kizárt. Amint azt az EUB C-154/15., C-307/15. és C-308/15. számú egyesített ügyekben meghozott

Ítélete rögzíti, a tisztességtelenség miatt jogalap nélküli megfizetett összegek visszafizetését és annak összegét a nemzeti jog nem korlátozhatja. A Kúria Konzultációs Testületének 2019. június 20-i üléséről készült emlékeztető alperes által hivatkozott 1. pontja a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 2020. április 1-jétől hatályos 27/A. §-a szerint egyébként sem szolgálhat ítéleti döntés alapjául.

[13] A Fővárosi Ítéltábla a felperes fellebbezését a 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, aminek keretében teljes terjedelmében vizsgálta az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak nem volt fellebbezés hiányában elsőfokon jogerőre emelkedett rendelkezése [Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 228. § (4) bekezdés].

[14] A közbenső ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás folytán végérvényesen eldőlt, hogy a felek közötti deviza alapú kölcsönszerződés az árfolyamkockázat viselését korlátlanul a felperesre hárító szerződési feltétel elégtelen tájékoztatásból fakadó tisztességtelensége miatt érvénytelen. Sem az elsőfokú eljárásban, sem pedig a fellebbezési eljárásban nem volt vitás, hogy az érvénytelenség alkalmazható jogkövetkezménye adott esetben az érvényessé nyilvánítás, és a felperes a fellebbezésében nem kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a saját számításai szerint kimutatott tartozás megfizetésére kötelezte. A felperes a kockázatmegosztás elsőfokú bíróság által meghatározott mértékét sem vitatta, kizárólag a kockázatmegosztás elvével nem értett egyet, mert szerinte a szerződési feltétel tisztességtelenségének jogkövetkezményeként egyáltalán nem kötelezhető az árfolyamváltozásból eredő terhek viselésére, így a feleknek a szerződéskötéskori árfolyamon kell elszámolni egymással.

[15] A Fővárosi Ítéltábla a fentiekre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdése szerint a fellebbezési kérelem és ellenkérelem fenti korlátai között bírálta felül, és a felperes fellebbezését alaptalannak találta.

[16] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és a Fővárosi Ítéltábla a döntéssel is egyetértett, annak indokait a fellebbezésben foglaltakra tekintettel a következőkkel egészíti ki.

[17] Az érvénytelenség jogkövetkezményét illetően abból kell kiindulni, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezések a devizaalapú szerződések elsődleges tárgyát jelentik, így azok tisztességtelenség miatti kiesése esetén a szerződés nem maradhat érvényben, mert ezzel a szerződés jellegadó tulajdonsága szűnne meg. Ebből következően az árfolyamkockázattal kapcsolatos szerződési feltétel tisztességtelensége miatt a rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján az egész szerződés megdől, mivel az érvénytelen rész nélkül a szerződés nem lenne teljesíthető. Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása során az EUB C-118/17. számú Dunai ítéletében kifejtettekre figyelemmel olyan ténybeli és jogi helyzetbe kell hozni a fogyasztót, mint amelyben a tisztességtelen szerződési feltételek hiányában lett

volna, de ez a felperes érvelésével ellentétben nem jelenti azt, hogy teljes mértékben szabadul az árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége alól. Ilyen következtetés az EUB C-154/15., C-307/15. és C-308/15. számú egyesített ügyekben meghozott, továbbá a C-269/19. számú előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéleteiből sem vonható le, amely utóbbi határozatban az EUB nem írta felül a C-118/17. számú Dunai ítéletben és a C-260/18. számú Dziubak ítéletben foglaltakat, feltéve, hogy a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó a tisztességtelen feltételek hiányában lett volna, többek között azzal, hogy biztosítja számára a tisztességtelen feltételek alapján jogalap nélkül megfizetett összegek visszatérítéséhez való jogot.

[18] A Kúria 6/2013. Polgári jogegységi határozata alapján figyelemmel kell lenni arra, hogy a devizaalapú szerződés önálló szerződéstípus, amelynél az árfolyamkockázatot a kedvezőbb kamatmérték ellensúlyozza. Az árfolyamkockázatból származó fizetési kötelezettséget korlátlanul a felperesre hárító szerződési feltétel tisztességtelenségéhez fűződő, a 93/13/EGK Irányelv 6. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott uniós jogi jogkövetkezmény – amely szerint ez a feltétel nem köti a felperest – nem alkalmazható, mert ha a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó feltétel tisztességtelen, akkor annak a kiesése azzal járna, hogy a szerződés nem lenne azonos önmagával, azaz forintszerződéssé válna a Kúria 6/2013. számú Polgári jogegységi határozatában foglaltak szerint is önálló szerződéstípust jelentő devizaalapú szerződés. Az elsődleges tárgy tehát nem kerülhet ki maradék nélkül a szerződésből, ahogy arra az EUB is rámutatott a C-118/17. számú Dunai ítélet 51. és 52. pontjaiban, továbbá a C-260/18. számú Dziubak ítélet 44. és 45. pontjaiban, jogilag nem maradhat fenn árfolyamkockázat nélkül a devizaalapú szerződés. A Kúria és az EUB álláspontjából tehát egyaránt az következik, hogy az érvénytelenségnek olyan következménye nem lehet, hogy a felek között más típusú, más pénzügyi konstrukciójú szerződés maradjon fenn, ugyanígy a jogkövetkezmény levonása körében sem alakulhat ki az a helyzet, hogy az egész szerződés érvénytelenségéből kiindulva a bíróság forintalapú szerződéssé alakítja át az egyébként a felek között devizaalapon megkötött megállapodást, mert az érvényessé nyilvánítás során módosított szerződési tartalom nem eredményezhet más típusú szerződést. Ebből adódóan a felperes az árfolyamkockázat viselése alól teljes mértékben nem szabadulhat.

[19] A szerződés alapján a felperest korlátlan árfolyamkockázat-viselési kötelezettség terhelte. A devizaalapú szerződések jellegadó tulajdonsága az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselése, de ez nem jelent korlátlan kockázatvállalást, hanem csak a szerződés megkötésekor előre látható kockázat viselését. Ezt támasztja alá a 2014-ben hatályba lépett 2014/17/EU irányelv 23. cikke, amely megengedi a deviza alapú hitelezést, amennyiben a fogyasztót terhelő árfolyamkockázat korlátozott vagy korlátozható, de nem korlátlan. Ebből következően az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása során az elsőfokú bíróság helyállóan alkalmazta az átváltási árfolyam maximalizálásán alapuló elszámolási módot.

[20] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[21] Az eredménytelenül fellebbező felperes nem igényelhet másodfokú perköltsége megtérítését és a rPp. 239. §-a szerint irányadó rPp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles az alperes jogtanácsosi munkadíjból álló, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján megállapított másodfokú perköltségének megfizetésére.

[22] Az előzetesen meg nem fizetett fellebbezési illetéket a felperes illetékmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2021. május 18.

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.

a tanács elnöke

Dr. Matosek Edina s.k.
s.k.

előadó bíró

Dr. Felker László

bíró